

Article Type:

Research Paper

Original Title of Article:

Metaphors in anti-bias educational program: Educators' voices

Turkish Title of Article:

Eğitimcilerin gözünden Ayrımcılık Karşıtı Eğitim Programı'na ilişkin bir metafor çalışması

Author(s):

Yekta KOŞAN, Nilüfer KURU, Aysel KORKMAZ, Abdülhamit KARADEMİR, Berrin AKMAN

For Cite in:

Koşan, Y., Kuru, N., Korkmaz, A., Karademir, A., & Akman, B. (2018). Metaphors in anti-bias educational program: Educators' voices. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 8(2), 353-376, <http://dx.doi.org/10.14527/pegegog.2018.015>

Makale Türü:

Özgün Makale

Orijinal Makale Başlığı:

Metaphors in anti-bias educational program: Educators' voices

Makalenin Türkçe Başlığı:

Eğitimcilerin gözünden Ayrımcılık Karşıtı Eğitim Programı'na ilişkin bir metafor çalışması

Yazar(lar):

Yekta KOŞAN, Nilüfer KURU, Aysel KORKMAZ, Abdülhamit KARADEMİR, Berrin AKMAN

Kaynak Gösterimi İçin:

Koşan, Y., Kuru, N., Korkmaz, A., Karademir, A., & Akman, B. (2018). Metaphors in anti-bias educational program: Educators' voices. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 8(2), 353-376, <http://dx.doi.org/10.14527/pegegog.2018.015>

Metaphors in Anti-Bias Educational Program: Educators' Voices

Yekta KOŞAN^{*a}, Nilüfer KURU^{**a}, Aysel KORKMAZ^{***a},

Abdülhamit KARADEMİR^{****b}, Berrin AKMAN^{*****a}

^a Hacettepe University, Faculty of Education, Ankara/Turkey

^b Muş Alparslan University, Faculty of Education, Muş/Turkey

Article Info

DOI: 10.14527/pegegog.2018.015

Article History:

Received 01 February 2017
Revised 29 June 2017
Accepted 01 July 2017
Online 09 February 2018

Keywords:

Anti bias education program,
Metaphor,
Educators.

Article Type:

Research paper

Abstract

The purpose of this research is to review the perceptions of faculty members, preschool teachers, and pre-school teacher candidates with regard to the Anti-Bias Education Programs (ABEP) by using a phenomenological pattern. The participants' metaphors on ABEP were established and categorized and the differences in participants' perceptions were analyzed in terms of their demographic characteristics such as age, gender, and service time. The working group of this research consisted of 129 participants: from 17 universities, 22 faculty members from the Education Faculty Pre-school Education Departments and 71 pre-school teacher candidates, studying in the fourth year of the Pre-School Education Departments; and 36 pre-school teachers from 9 different cities. The findings of this study show that faculty members produced 17, teachers produced 28 and teacher candidates produced 30 different metaphors about ABEP. The faculty members' metaphors vary in terms of age and service time, whereas the teachers' vary in terms of service time, type of institution, education level and age. Teacher candidates' metaphors vary in terms of age and gender.

Eğitimcilerin Gözünden Ayrımcılık Karşıtı Eğitim Programı'na İlişkin Bir Metafor Çalışması

Makale Bilgisi

DOI: 10.14527/pegegog.2018.015

Makale Geçmişi:

Geliş 01 Şubat 2017
Düzeltilme 29 Haziran 2017
Kabul 01 Temmuz 2017
Çevrimiçi 09 Şubat 2018

Anahtar Kelimeler:

Ayrımcılık karşıtı eğitim programı,
Metafor,
Eğitimciler.

Makale Türü:

Özgün makale

Öz

Bu çalışmada olgu bilim deseni kullanılarak öğretim üyelerinin, okul öncesi öğretmenlerinin ve okul öncesi öğretmen adaylarının Ayrımcılık Karşıtı Eğitim Programlarına (AKEP) yönelik metaforlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 17 üniversitenin Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda görev yapan 22 öğretim üyesi, ve bu üniversitelerin Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dallarının 4. sınıflarında okuyan 71 okul öncesi öğretmen adayı, 9 farklı ilden 36 okul öncesi öğretmeni olmak üzere toplam 129 katılımcı oluşturmuştur. Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından oluşturulan anket formu aracılığı ile toplanmıştır. Katılımcılardan elde edilen veriler, içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Yapılan analizlerde, katılımcıların AKEP'e yönelik ürettikleri metaforlar incelenmiş ve bu metaforlara ilişkin kategoriler oluşturulmuştur. Katılımcıların demografik özelliklerine göre metaforlarındaki farklılıklar incelenmiştir. Araştırma sonucunda, AKEP'e yönelik öğretim üyelerinin 17, öğretmenlerin 28 ve öğretmen adaylarının 30 farklı metafor ürettikleri görülmüştür. Öğretim üyelerinin geliştirdikleri metaforların uzmanlık alanı ve cinsiyete, öğretmen adaylarının geliştirdikleri metaforların yaşa ve cinsiyete, öğretmenlerin ise; hizmet süresi, görev yaptığı okul türü, öğrenim durumu ve yaşa göre farklılık göstermiştir.

* Author: yekta.kosan@hacettepe.edu.tr

** Author: nilferkuru@gmail.com

*** Author: ayselkorkmaz@gmail.com

**** Author: hamittkarademir@gmail.com

***** Author: bakman@hacettepe.edu.tr

Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0001-9980-2246>

Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0003-4237-9349>

Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0003-1216-0397>

Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0003-4237-9349>

Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0001-5668-4382>

Introduction

Bias is the victimization of individuals who are subjected to mistreatment by others because of his/her religion, gender, race, political opinion, disability, or different ethnic origin. Individuals exposed to bias cannot participate in society on equal terms with others. The Anti-Bias Education Program (ABEP), which was born as a reaction to social injustice in educational institutions, began in the 1950s and was formalized in 1989 by Derman-Sparks and ABC Task Force (Duman, 2013). ABEP's purpose is to educate individuals, attaching utmost importance to multi-cultural and individual differences to enable people to coexist peacefully (Derman-Sparks & Olsen, 2010).

ABEP criticizes the inequality of race, culture, and gender; it accepts without any prejudice the characters and individual differences of children and families all over the world through a global approach. Rosenzweig (1998) defends the Anti-Bias Education Programs based on critical education and social cognitive theories. The critical education theory raises objections to the social inequalities in informal education, whereas social cognitive theory analyses how children structure their own and others' identities by associating them with their social and moral information (Üner, 2011).

It is emphasized that for children to have a critical point of view, they must coexist and interact in an environment where they attach importance to different individuals or groups (Davis, 1995; Garcia, 1997; Hoare, 1991; Mills, McGrath, Sobkoviak & Stupek, 1995). In such environments, children develop their self-identities and empathy skills and, at the same time, they meet children with different characteristics. As children get to know the individuals in an educational environment better, they start to communicate with them more easily and feel safer (Plant & Devine, 1998). These developments are in parallel with the main objectives of the Anti-Bias Education Program indicated by Derman-Sparks and Olsen (2010). The program aims at promoting social, emotional, and cognitive development of children; provision of opportunities to better understand cultural and social diversity; acquisition of resistance to bias as an individual or in a group; and provision of applications ensuring real life situations as regards with understanding injustice and resistance to injustice (Derman-Sparks & Olsen, 2010).

Researchers emphasize that ABEP must be implemented during infancy and early childhood (Levy, 1997). Children learn about differences and develop empathy skills in the first three years of their lives (Brewer, 2006). Children in early childhood are quite sensitive to the social classes emphasizing differences of race and gender (Katz, 2003; Ramsey, 1991). The more distant children are to the anti-bias concepts, the more difficult it is for them to associate with these concepts and their derivatives. For this reason, ABEP includes practical applications for the infants with the individuals and groups in their environments with different cultures. Through these applications, children are shown that there are many different ways of lives, perspectives, and confrontation of problems (Thorman, 2002).

Among the basic components of ABEP is an instructor preparing activities appropriate for cognitive levels of children, opposing biased behaviors and having a fair classroom management approach. Instructors, first of all, address and eliminate their own prejudices and biases, and then offer a setting where children can clearly explore similarities and differences between people with different races, cultures, and physical and mental skills (Carter & Rice, 1997; McGregor, 1993; Ramsey & Derman-Sparks, 1992). According to National Association for the Education of Young Children (NAEYC), an early childhood instructor must create environments that improve children's self-identities and integrate the applications appropriate for their development in the program taking into account their sex, race, culture, family experiences, religion, and capabilities (NAEYC, 2009). In this context, the mission assumed by early childhood instructors is in parallel with the mission of ABEP's instructors.

There were no findings to suggest the existence of ABEP applications or any other relevant applications in Turkey (Güven, 2005). When the researches in the national and international literature on AKEP were examined, it was found that no national researches on the subject were found and few international researches were conducted (Katz, 2003; Killoran et al., 2004; Lin, 2008; Simangan, 2012). This research seems very important in terms of attracting attention to this issue as it is the first research on anti discrimination education programs in our country.

This research, which is thought to contribute to the national and international literature, is aimed to explore faculty members' who are from the Education Faculty Pre-school Education Departments, preschool teacher candidates' and preschool teachers' metaphors for AKEP concept. .

- What are the metaphors of ABEP concept created by faculty members?
- What are the metaphors of ABEP concept created by preschool teachers?
- What are the metaphors of ABEP concept created by fourth-grade students?
- Do these metaphors differ in terms of other variables (service time, age, gender, and field of expertise)?

Method

Research Design

This research employed phenomenological pattern that focuses on the phenomenon of which people are aware but do not have an in-depth and detailed understanding. The phenomenological method is appropriate for research looking into a phenomenon that is not entirely unfamiliar but cannot be fully understood. This method generally aims to present and interpret individual differences in relation to a phenomenon (Yildirim & Simsek, 2008). Within the context of this research, the perceptions of faculty members, preschool teachers, and undergraduate students on ABEP were identified and interpreted.

Study Group

This research's working group was chosen through a purposive sampling method. The working group comprised 129 participants: 22 faculty members working in 17 different universities in Adana, Kirikkale, Balıkesir, Muğla, İstanbul, Muş, Ankara, Bolu, and Kütahya provinces, 71 students studying at the fourth-grade preschool teaching departments of these universities, and 36 teachers working in different preschool institutions.

Table 1.
Demographic Information about Faculty Members.

	Gender		Profession			
	Female	Male	Early Childhood	Child development and care	First reading and writing instruction	Education program and teaching
n	14	8	12	6	3	1
Total	22		22			

Data Collection Tools

This research used a questionnaire consisting of two parts for the data collection. The first part of the questionnaire included questions on demographic information of the working group, whereas the second part contained statements such as "The Anti-Bias Education Program is...because..." to be completed in writing by the participants in an effort to determine the metaphors the participants possessed in relation to ABEP. An example of a metaphor about the purpose of working in the form and the definition of the metaphor and a different topic are provided so that the content can be understood correctly by the participants. Working group members are from different cities and countries, so the questionnaire was sent and recollected from the working group via email.

Table 2.
Demographic Information about Teachers.

	n		n
Gender		Service time	
Female	36	1-5years	8
Male	0	6-10 years	18
Age		21- +	10
20-30 age	18	Type of school	
31-40 age	14	Preschool	12
41-50 age	4	Kindergarden	12
Education Status		Private	8
Two-year degree	7	Institution kindergarden	4
Undergraduate	25	Total	36
Master	3		

Table 3.
Demographic Information about Teacher Candidates.

	Gender		Age		ABEP Education Training Status	
	Female	Male	20-24	25-29	Yes	No
n	45	26	43	28	0	71
Total	71		71		71	

Data Analysis

Data were obtained through questionnaires completed by the working group. The first part of the form was analyzed to summarize the demographic information of the participants. (See tables in the findings sections of this research.) The metaphors written by the participants in the second part was read and digitalized; a content analysis was conducted afterwards. The categories based on the data were created for the obtained metaphors that were used to demonstrate the perceptions on the concept of ABEP. The frequency digits pertaining to these categories created through the metaphors were calculated. Whether the category types identifying the concept of ABEP varied in terms of a characteristics of participants was calculated and the findings were interpreted.

In order to ensure the internal reliability of the study, the data obtained from the participants were compared with the content analyses conducted by four of the researchers to see whether similar comments were made similarly and whether similar results were achieved. In the reliability study of the study, the percentage of incompatibility calculated by the formula of Reliability = Opinion Union / (Opinion Union + Opinion Separation) and developed by Miles and Huberman (1994) was used. As a result of the cross-coding performed by the surveys, the percentage of agreement was calculated as .87. Miles and Huberman (1994) argue that scores above 70.00 % is the indication for reliability.

When analyzing the data of the study, the following steps were completed:

- The collected data were checked to see if they were left complete and the incorrect or incomplete data were withdrawn (2 teachers and 3 teacher candidates)
- The data collected from the participants were separated as teaching members, teacher and teacher candidates, and a number was assigned (O1, OA1 and OU1 etc.).
- The written data were transferred to the computer environment and the connections between the used metaphor and the content were examined in terms of meaning.
- Categories were analyzed for metaphorical similarities in terms of meaning.
- Generated categories were tabulated and metaphors placed in categories were grouped. At this stage, both the expert opinion and the credibility of the encoder were examined.

Findings

Descriptive analyses of the data obtained through the metaphor form demonstrated the perceptions of the faculty members, teachers, and on ABEP. Table 4 shows the perceptions of the participating faculty members on ABEP.

Table 4.
Faculty Members' Metaphors and Created Categories for ABEP.

Categories and Metaphors	Department			Gender			
	Child development and education	Preschool Education	Early Reading and Writing	Educational program and Instruction	Female	Male	
Equality in Education	star	1			1		
	door		1		1		
	umbrella		1		1		
	lamp		1		1		
Total	1	3			4		
Equality of Rights	bridge	1	1			2	
	rainbow		1		1	1	
	water			1		1	
	wealth	1	1			1	1
Total	2	3	1	1	3	4	
Respect for Diversity	bridge		1	1		2	
	diversity	1	1				2
	colorful		1			1	
	Total	1	3	1		3	2
Human Rights	life		1			1	
	obligation			1			1
	necessity		1			1	
	Total		2	1		2	1
Program Contents	holistic program	1					1
	guide		1			1	
	torch	1				1	
	Total	2	1			2	1

When Table 4 is examined, it is seen that the experts related to child development and education from academic members are more concentrated under the categories of "equality of rights and program content". The metaphor of preschoolers' "respect for equality and differences in education" while the metaphors of specialist teaching staff in the field of first reading and writing education appear to be in the categories of "equality of rights, respect for differences and human rights". The metaphors created by the specialist in education programs and teaching are in the human rights category.

The metaphors in the "Equality in Education" category used by the lecturers are "stars, doors, umbrellas". Some of the reasons for the metaphors used by the instructors are as follows:

Using the metaphor of the stars, OU8 and OU1 respectively:

"Education should be visible to all children wherever they are, like a star. At the same time, all children should be included. All children, like the brightness of the stars, must illuminate under the same roof".

"An anti-bias education program should provide equal opportunities for all children and aim to provide opportunities for all children to benefit from education and to support their participation in education".

Using the door metaphor, OU21:

"Education should be anti-bias and should open doors for all children. However, equal education opportunities can be provided for children with an open education for all children".

Participant faculty members used the metaphor of "holistic program, torch and guide" in the program content category. Some of the explanations of these metaphors used by the lecturers are:

Using the holistic program metaphor, OU12:

"The anti-bias education program can only be a practice that covers all children with a holistic approach. Religion must be a structure accessible to all children without language or race discrimination".

Using the metaphor of the sun, OU19:

"From the sun, all living things benefit equally as well as their needs. This program is also a cover and everybody takes advantage of individual features and differences. The program should be organized accordingly".

The metaphors included in the "equality of rights" category used by the lecturers are "Bridge, rainbow, water and wealth". Some of the reasons for the metaphors used by the instructors are as follows:

Using rainbow metaphor, OU2:

"All children and all nations must have equal rights. I believe that implementing anti-bias training programs can ensure that everyone has the same rights. This consciousness has to be earned and be fair for all young ages".

Using the wealth metaphor, OU13:

"If equality of rights is seen as wealth, and efforts are made all together, it will be possible for future generations to be more successful in all areas of life. At this point there are important tasks for teachers and families".

The metaphors in the category "Respect diversity" used by the lecturers are "Bridge, diversity and color". Some of the reasons for the metaphors used by the instructors are as follows:

Using bridge metaphor, OU4:

"An anti-bias education program serves as a bridge between individuals with different languages, religions, traits and needs, and ensures that all individuals respect each other and see differences as richness."

Using color metaphor, OU6:

"The difference must be perceived as color and it should not be forgotten that there are many colors of the world. These programs need to prevent discrimination and to respect the individual characteristics of each other."

The metaphors included in the "Human rights" category used by the lecturers are "Life, necessity and need". Some of the reasons for the metaphors used by the instructors are as follows:

Using the metaphor of life, OU17:

"Just as all individuals have the right to live, the abolition of discrimination is a fundamental right in life".

Using the metaphor of necessity, OU20:

"Under the human rights treaty, all individuals have rights and it is imperative that discrimination be prevented in order to have access to these rights".

In Table 5, the metaphors for the ABEP from the teacher candidates are presented.

Table 5.
Teacher Candidates' Metaphors and Created Categories for ABEP.

Categories and Metaphors	Age		Gender		
	20-24 age	25-29 age	Female	Male	
Equality In Education	peace	4	3	6	1
	wealth	2	1	3	
	kite		1	1	
	value	3	2	4	1
	Fruit cake	1	1	1	1
	table	2	1	2	1
	clock	1			1
	sun		1		1
	water	2	1	3	
	opportunity	2		1	1
	need	3		1	2
Total	20	11	22	9	
Respect for DDiversity	toleration	2	2	2	2
	genderless toy		1	1	1
	helium balloon		3	2	
	pomegranate	1		1	
	Ice cream	3	2	1	4
	mosaic		2	2	
	flag	1		1	
	forest	2		1	1
	bridge	3	1	2	2
	Total	12	11	13	10
Program Contents Multiculturalizm	kite	2		1	1
	pizza	1	1	2	
	wet cake		1	1	
	rainbow	1			1
	Total	4	2	4	4
Program Contents	wheel	1		1	
	pizza	2	1	2	1
	puzzle	1	1	1	1
	peaceful application	1		1	
	dream	1	1	1	1
	education has to be taken	1	1	1	1
	Total	7	4	7	4

When Table 5 is examined, it is seen that the metaphor used by the age group of 20-24 is mostly in the category of "Equality in Education" and the majority of these participants are women.

It is understood that participants aged 25-29 produce predominantly metaphors in the category of "equality in education and program content". When we look at the categorization of the metaphors used in terms of gender, it is seen that female participants use metaphors in the categories of "respect for equality and differences in education".

The metaphors included in the category "Equality in Education" used are "Peace, wealth, kite, value, fruit cake, table, clock, water, opportunity, sun and need. Some of the reasons the teacher candidates have expressed about the metaphors they use are as follows:

Teacher candidates using the metaphor for peace are OA3, OA62 respectively:

"In order for children to live in peace, they must benefit from education equally and access to education".

"Because an anti-bias program takes every individual, regardless of religion, language, race, gender, social class, and provides everyone with peaceful education in equal opportunities."

Use the fruitcake metaphor Teacher candidate, OA27:

"The anti-bias training program is a colorful variety like fruit cake and is a program that all children can enjoy."

Teacher candidate using value metaphor, OA42:

"Education should make all children feel valuable and include all children in the educational environment, despite all their differences and impossibilities".

The teacher candidate using the wealth metaphor, OA15, OA19:

"If teachers see different children and families as wealth, then no children are left out in education".

"Sex discrimination is seen all over the world. The fact that girls are important and valuable also enriches education ".

Metaphors included in "Program content" category used are "Wheel, pizza, puzzle, peaceful application, imagination, training to be taken". Some of the reasons the teacher candidates about the metaphors they used are as follows:

Teacher candidate using wheel metaphor, OA28:

"In education, children should be provided with the activities they want, such as the wheel system, in the direction of their own preferences."

Candidate teacher using the education metaphor information, OA36:

"Because the program to be implemented must be appropriate for all religion, culture and sex children, and encourage the participation of all. With such programs, children will not be concerned about themselves and their families, but will learn to be proud of themselves and their families, as well as learn to respect different cultures. Children who grow up in this way will be more peaceful in their future work life and social life, and will build healthier relationships. "

Teacher candidate using the metaphor of peaceful application, OA33:

"In order to create a more peaceful, happy and livable social life while living a common life with others, one has to educate his own soul and increase his acceptance. The program should include activities that support it ".

Teacher candidate using pizza metaphor, OA31:

"In the educational process, it is imperative that the program include and monitor individual differences of people in a way that is not a positive or negative variable".

Metaphor included in the category "Multiculturalism" used are "kite, pizza, wet cake and rainbow ". Some of the explanations of the teacher candidates regarding the metaphors they use are as follows:

Teacher candidate using kite metaphor, OA63:

"It is important for education that all cultures, like a colorful kite, coexist, when people are evaluated as a whole, not by separating the different qualities found in people, but between people."

Teacher candidate using rainbow metaphor, OA51:

"All the colors of the rainbow are alive and make it look more beautiful. The diversity and cultural richness of people also make education more beautiful".

The metaphors included in the "respect for differences" category used are "tolerance, pomegranate, ice cream and mosaic". Some of the explanations are as follows:

Using the mosaic metaphor, OA48:

"It is important to find the right balance in education and to ensure the continuity of personal rights and legal rules. There must be regular and diverse applications such as mosaics for this. "

Table 6 lists the categories created for teachers' ABEP metaphors. As seen in Table 6, when the answers given by the teachers are analyzed based on the duration of vocational service, It is seen that most of the teachers who have 1-5 years and 6-10 years of service use metaphors in the category of "equality in education". Teachers who have more than 20 years of professional service experience use the metaphor of "respect for differences". There are no significant differences in the distribution of categorizations according to age and education status of the institution employed.

Metaphors in the category of "Equality in education" used are "easy access, genderless, world, freedom, kite, lamp, visa-free, umbrella, pizza, ocean, mosaic, paving stones, open door, window, sky, spot". Some of the explanations that teachers express about the metaphors are as follows:

Teacher using ocean metaphor, O11:

"Because people like diversity in the ocean. We must be sensitive and understanding to differences. Everyone should be equal and benefit from education equally ".

The metaphors in the "Respect for differences" category used by teachers are "ghost, pool, respect (3), diversity, wealth". Some of the explanations about the metaphors are as follows:

Teacher using the metaphor of respect, O31:

"Anti-bias programs primarily teach that individuals respect each other and love each other with all their differences. Societies where more respectful individuals are educated will be more peaceful ".

Teacher using mosaic metaphor, O8:

"Different parts of the mosaic are different in humans, and they are unique. It is important to see the differences and to use the right to education and life for a respectful, happy life. This can only be achieved with equal educational opportunities"

Discussion, Conclusion and Implications

Research carried out in relation to the anti-bias educational program generally focus on concepts with respect to differences, self-identity, protecting oneself and others against bias, empathic interaction, economy, politics, gender, disability, and ethnic and cultural diversity (Bisson & Derman-Sparks, 1992; Swadener & Miller, 1993). The metaphors preferred by the faculty members, teachers, and teacher candidates participating in the working group of this research are in parallel with the relevant literature; however, these metaphors are mainly centered on concepts such as equality in education, equality of rights, and equality of opportunities.

Table 6.
Teachers' Metaphors and Created Categories for ABEP.

	Categories and Metaphors	Gender		Period of Service			Types of Institution				State of education			Age			
		Female	Male	1-5	6-10	21 and plus	Preschool	Kindergarten	Private Preschool	Institution Preschool	Twoyear degree	Undergraduate	Master	PHD	20-30 age	31- 40 age	41 age +
Equality in Education	easy access	3			2	1	2	1			1	2			2	1	
	genderless	1		1					1			1					1
	lamp	1			1		1				1					1	
	world	2		1	1			1		1	1				1		1
	freedom	1			1			1			1					1	
	kite	1			1			1				1				1	
	umberalla	1				1				1		1			1		
	visa-free	1				1	1					1			1		
	pizza	2			1	1	1		1		1	1				1	1
	ocean	1				1	1		1			1			1		
	mosaic	1			1			1				1			1		
	paving stones	1				1			1			1			1		
	open door	1		1		1						1			1		
	window	1				1	1					1				1	
	sky	1		1					1			1			1		
night	1			1					1		1				1		
justice	2					2		1	1		2				2		
Total	22		4	8	10	7	5	6	4	4	18	1		10	9	3	
Respect for Diversity	ghost	1			1		1					1		1			
	pool	1		1				1			1			1			
	respect	1			1			1			1			1			
	diversity	1			1		1					1				1	
	wealth	2			2		1	1			1	1		1	1	1	
	Total	6		1	5		3	3			3	3		4	1	1	
Program Content	compound	1			1			1			1				1		
	puzzle	1		1			1					1		1			
	mix vegetable	1		1				1			1				1		
	pot																
	symphony	1			1		1				1			1			
	pizza	3		1	2			2	1		1	2		1	2		
	mosaic	1			1				1		1	1			1		
Total	8		3	5		2	4	2		3	4	1		4	4		

Vandenbroeck (2007) emphasizes that political and economic elements are determinant in ensuring that children benefit equally from education. The metaphors used by the participants in the working group have not provided any findings in relation to the economic and political dimension of bias. As such, the faculty members, teachers, and teacher candidates might have no perception that the economic and political dimensions may lead to bias or they do not think these dimensions are of priority in bias. Education, which is among the most significant elements in the development of countries and enhancing social welfare, must be provided equally without any bias across the country or among regions (Sarier, 2010). Equality in education necessitates that both women and men are provided with equal opportunities for education; people, whether with disabilities or not, are provided with the education appropriate for their needs without any bias based on religion, language, race, social, and economic status. Equality in education is among the objectives of the anti-bias educational program. The fact that educators apply content by integrating them into the program and that the governmental policies and societies are shaped accordingly will ensure that the program objectives are attained (Derman-Sparks & Edwards, 1999). The most important task in this regard also falls on the shoulders of

the educational system. Through education, people must learn to accept and tolerate different cultures and educational systems must be shaped in a way that values and respects differences (Aydın, 2013). 'Equality of opportunities' and 'respect for diversity' metaphors widely used by the working group in this research and their explanations on these metaphors are in parallel with the objectives of the anti-bias education program.

Surprisingly, participants in the working group have not put forward metaphors about common issues in Turkey such as sexist attitude, status of disabled people, or ethnic and cultural diversity despite the fact that it is a multicultural nation. Sadioğlu, Bilgin, Batu and Oksal (2013) found that teachers providing mainstreaming applications need expert support and their level of knowledge is not adequate. Gök and Erba (2011) found that preschool teachers believe that the visually- and mentally-impaired children must not be included in mainstreaming education, and children in other disabled groups must be included in the process as much as they could.

The multiculturalism-related research of Günay, Aydın and Koç-Damgacı (2014) focused on the metaphoric perceptions of academicians working in education faculties. They found that academicians have positive views relating to multicultural education. Meanwhile, Damgacı (2013) pointed out that certain academicians have negative perceptions about multicultural education as they think this type of education must be provided by specialists and, if not, this could undermine the integrity of the nation.

Derman-Sparks and Edwards (2010) express that children can observe differences between people through observations and perceive verbal and nonverbal messages (racism, sexism, etc.) regarding these differences. The differences perceived by children could affect their respective roles and self-esteem. For example, a four-year-old boy opposing his girlfriend that 'girls cannot drive buses' or a boy's warning his girlfriend who is trying to climb up a tree that 'girls cannot climb up trees' can be cited as blatant examples of gender bias prevailing in society. Bailey (1992) specified in his research that teachers treat girls and boys differently. They expect girls to be orderly, calm, and quiet, whereas they expect boys to be independent, active, and talkative. Although many examples of gender bias exist in present-day society (e.g. the failure of parents to send their daughters to educational institutions uninterruptedly, the roles that society deems appropriate for girls and boys, and women-men bias made for certain professions), no findings relating to the concept of gender were revealed in the metaphors used by faculty members, teachers, and teacher candidates.

The integration of the anti-bias educational programs in the United States into the undergraduate education enables diversity of perceptions of teachers and, at the same time, different opinions start to be put forward (Hyun et al., 2001). In European countries, especially until the 19th century, the view of one language and one society was promoted; differences were estranged; and a homogeneous structure was targeted. With industrialization, immigration to especially Belgium, France, and West Germany the adoption of multiculturalism was required over time. However, southern European countries such as Italy and Spain used their own workforce and tried to maintain their homogeneous structures. Within this context, it was only in the beginning of the 1990s when anti-bias educational programs started to be applied and regarded as necessity by researchers, educators, and politicians in Europe (Vandenbroeck, 2014).

The right for education, equality of opportunities, and equality of rights stipulated in the basic principles of Turkish National Education and Children's Rights Declaration affect the perceptions of educators; they direct the metaphors used by them. This research and the findings of previous research indicate that integration of ABEP into the national policies is required and that national educational program must be revisited accordingly.

Türkçe Sürüm

Giriş

Ayrımcılık, bireyin dini, cinsiyeti, ırkı, siyasi görüşü, engellilik durumu ya da farklı bir etnik kökene sahip olmasından dolayı başkalarından kötü muamele görerek haksızlığa uğramasıdır. Ayrımcılığa maruz kalan birey, diğerleriyle eşit şartlarda topluma katılamamaktadır. Bireylerin toplumsallaşmasında oldukça önemli etkiye sahip olan eğitim kurumlarında meydana gelen sosyal adaletsizliğe bir tepki olarak geliştirilen Ayrımcılık Karşıtı Eğitim Programı [AKEP] 1950'lerde uygulanmaya başlanmış ve 1989'da Derman-Sparks ve ABC Task Force tarafından yazılı hale getirilmiştir (Duman, 2013). AKEP'in amacı toplumu oluşturan bireylerin bir arada barış içerisinde varlığını sürdürmesi ve huzur içinde yaşaması için çok kültürlü ve bireysel farklılıklara değer veren bireyler yetiştirmektir (Derman-Sparks & Olsen, 2010). AKEP; ırk, kültür ve cinsiyet eşitsizliğini eleştirmekle beraber, küresel bir yaklaşımla dünyadaki tüm çocukların ve ailelerinin bireysel farklılıklarını ve karakter özelliklerini önyargısız bir şekilde kabul eder. Rosenzweig (1998) Ayrımcılık Karşıtı Eğitim Programında eleştirel eğitim ve sosyal biliş teorisini temel almaktadır. Eleştirel eğitim teorisi informal eğitimde meydana gelen sosyal eşitsizlikleri eleştirirken, sosyal biliş teorisi çocukların kendi ve diğer insanların kimliklerini sosyal ve ahlaki bilgileriyle ilişkilendirerek nasıl yapılandırdıklarını inceler (Üner, 2011). Çocukların eleştirel düşüncelere sahip olması için farklı bireylerle ya da gruplarla farklılıklara değer veren bir eğitim ortamında bir araya gelerek etkileşim halinde olması gerektiği vurgulanmaktadır (Davis, 1995; Garcia, 1997; Hoare, 1991; Mills, McGrath, Sobkoviak & Stupiec, 1995). Bu tür ortamlarda çocuklar bir yandan öz kimliklerini ve empati becerilerini geliştirirken diğer yandan farklı kişilik özelliklerine sahip bireylerle bir araya gelerek onları tanıma fırsatı elde etmektedir. Çocuklar buldukları ortamlardaki bireyleri tanıdıkça onlarla rahat iletişim kurmakta ve kendilerini güvenli bir ortamda hissetmektedir (Plant & Devine, 1998). Çocuklarda meydana gelecek bu gelişimler Derman-Sparks ve Olsen (2010) tarafından belirlenen Ayrımcılık Karşıtı Eğitim Programı'nın temel hedefleriyle paralellik göstermektedir. Program, tüm çocukların sosyal, duygusal ve bilişsel gelişiminin desteklenmesini, kültürel ve sosyal çeşitliliği anlamasına yönelik imkânlar sunulmasını, ayrımcılık karşısında bireysel ya da grupla hareket ederek karşı koyma becerisinin edinilmesini ve son olarak çocuklara haksızlığın ne olduğu ve haksızlık karşısında oluşabilecek durumlar hakkında bilgileri gerçek yaşamla bağdaştırmalarına imkân veren uygulamaları hedeflemektedir (Derman-Sparks & Olsen, 2010).

Araştırmacılar, AKEP' in bebeklik ve yeni yürümeye başlayan çocukluk döneminde uygulanması gerektiğini vurgulamaktadır (Levy, 1997). Çocuklar farklılıkları tanımayı yaşamın ilk üç yılında öğrenirler ve bu süre içinde empati becerilerini de geliştirirler (Brewer, 2006). Özellikle erken çocukluk dönemindeki çocuklar, ırk ve cinsiyet farklılıklarının vurgulandığı sosyal sınıflamalara oldukça duyarlıdır (Katz, 2003; Ramsey, 1991). Bu dönemde ayrımcılık karşıtı kavramlar çocuğun yaşamından ne kadar uzakta olursa, çocuğun bu kavramlarla ve türevleriyle bağ kurması da o kadar zor olacaktır. Bu nedenle, erken çocukluk dönemindeki çocuklar için AKEP, çocuğun yakın çevresinde bulunan farklı kültürlere sahip kişi ya da gruplarla yapabileceği pratik uygulamaları içermektedir. Bu uygulamalar çocuklara yaşamının, dünyaya bakmanın ve problemlerle başa çıkmanın birçok yolu olduğunu öğretir (Thorman, 2002).

AKEP' in temel bileşenlerinden biri de çocukların bilişsel seviyelerine uygun etkinlikler düzenleyen, ön yargısal davranışlara karşı çıkan ve adil bir sınıf yönetimi anlayışına sahip eğitimcilerdir. Eğitimciler ilk olarak kendi önyargı ve yanlılıklarını ele almalı, onları yok etmeli sonrasında çocuklara farklı ırk, kültür, fiziksel ve zihinsel becerilere sahip insanlar arasındaki benzerlik ve farklılıkları açıkça keşfedebileceği ortamlar sunmalıdır (Carter ve Rice, 1997; McGregor, 1993; Ramsey & Derman-Sparks, 1992;). NAEYC'e göre erken çocukluk eğitimcisi çocuğun cinsiyetini, ırkını, kültürünü, ailesel yaşamışlıklarını, dinini ve yeteneklerini göz ardı etmeden, onların öz kimliklerini geliştirici ortamlar oluşturmalı ve gelişimlerine uygun uygulamalara programda yer vermelidir (NAEYC, 2009). Bu bağlamda erken çocukluk dönemindeki eğitimci misyonu ile AKEP' in eğitimci misyonu birbirleriyle örtüşmektedir.

Çok uluslu ve kültürlü ülkelerde AKEP erken çocukluk döneminde uygulanmakta ve 21. yy eğitim programı olarak adlandırılmaktadır (Güven, 2005). Toplumu oluşturan unsurların bir arada barış ve huzur içinde yaşaması, erken çocukluk döneminden itibaren farklılıklara saygı ve hoşgörülü olma bilincinin oluşturulmasıyla yakından ilişkilidir.

AKEP'e yönelik ulusal ve uluslararası literatürde yapılan araştırmalar incelendiğinde konuya ilişkin ulusal araştırmalara rastlanmamış olup uluslararası araştırmaların ise oldukça az sayıda olduğu saptanmıştır (Katz,2003; Killoran et al., 2004; Lin, 2008; Simangan, 2012). Bu nedenle yapılan araştırmanın ülkemizde ayrımcılık karşıtı eğitim programlarına ilişkin ilk araştırma olması bu konuya dikkat çekmesi açısından da oldukça önemlidir.

Ulusal ve uluslararası literatüre katkı sağlayacağı düşünülen bu araştırma, üniversitelerin eğitim fakültelerinin okul öncesi öğretmenliği anabilim dallarında görev yapan öğretim üyelerinin; bu anabilim dallarında okuyan 4. sınıf öğrencilerinin ve alanda çalışan okul öncesi öğretmenlerinin AKEP kavramına yönelik metaforlarının neler olduğunu ortaya çıkarmak amacı ile yapılmıştır.

Araştırmada, katılımcıların konuya ilişkin metaforlarını tespit edilmesi amacıyla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

- Öğretim üyelerinin AKEP kavramına ilişkin oluşturdukları metaforlar nelerdir?
- Okul öncesi öğretmen adaylarının AKEP kavramına ilişkin oluşturdukları metaforlar nelerdir?
- Okul öncesi öğretmenlerinin AKEP kavramına ilişkin oluşturdukları metaforlar nelerdir?
- Bu metaforlar diğer değişkenler (çalıştığı kurum türü, öğrenim durumu, mesleki hizmet sürelerine, yaşa, cinsiyete, uzmanlık alanlarına göre) açısından farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim (fenomenoloji/) deseni kullanılmıştır. Olgu bilim deseni, farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Bize tümüyle yabancı olmayan, aynı zamanda da tam anlamını kavrayamadığımız olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için olgu bilim uygun bir araştırma zemini oluşturur. Olgu bilim çalışmalarında genellikle bir olguya ilişkin bireysel algıların ortaya çıkarılması ve yorumlanması amaçlanır (Yıldırım & Şimşek, 2008). Bu doğrultuda öğretim üyelerinin, okul öncesi öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının Ayrım Karşıtı Eğitim Programı'na (AKEP) ilişkin metaforları ortaya çıkarılarak yorumlanmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu; amaçlı örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Çalışma grubunu; Adana, Kırıkkale, Balıkesir, Muğla, İstanbul, Muş, Ankara, Bolu, Kütahya illerinde bulunan 17 farklı üniversitede görev yapan 22 öğretim üyesi, bu üniversitelerin okul öncesi öğretmenliği anabilim dalında okuyan 71 okul öncesi öğretmen adayı ve farklı okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan 36 okul öncesi öğretmeni olmak üzere toplam 129 katılımcı oluşturmuştur.

Tablo1.

Öğretim Üyelerine İlişkin Demografik Bilgiler.

	Cinsiyet		Uzmanlık Alanı			
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
N	14	8	12	6	3	1
Toplam	22		22			

Tablo 2.
Öğretmenlere İlişkin Demografik Bilgiler.

	n		n
Cinsiyet		Hizmet süresi	
Kadın	36	1-5yıl	8
Erkek	0	6-10yıl	18
Yaş		21- +	10
20-30 yaş	18	Okul türü	
31-40 yaş	14	Anaokulu	12
41-50 yaş	4	Anasınıfı	12
Öğrenim Durumu		Özel anaokulu	8
Önlisans	7	Kurum anaokulu	4
Lisans	25	Toplam	36
Yüksek Lisans	3		

Tablo 3.
Öğretmen Adaylarına İlişkin Demografik Bilgiler.

	Cinsiyet		Yaş		AKEP Eğitimi Alma Durumu	
	Female	Male	20-24	25-29	Yes	No
n	45	26	43	28	0	71
Total	71		71		71	

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak iki bölümden oluşan bir form kullanılmıştır. Formun ilk bölümünde çalışma grubunun demografik bilgilerinin yer aldığı sorular ve ikinci bölümünde ise çalışma grubunda yer alan katılımcıların Ayrım Karşıtı Eğitim Programı'na (AKEP) ilişkin sahip oldukları metaforları ortaya çıkarmak amacıyla katılımcılardan yazılı olarak tamamlamaları istenen "Ayrım Karşıtı Eğitim Programı..... gibidir, çünkü....."cümlesinin yer aldığı soru bulunmaktadır. İçeriğin katılımcılar tarafından doğru anlaşılabilmesi için hazırlanan formda çalışmanın amacını ve metaforun tanımını içeren bilgilere ve farklı bir konu hakkında bir metafor örneğine yer verilmiştir.

Araştırmanın çalışma grubunun farklı şehirlerden ve üniversitelerden olması sebebiyle araştırmacılar tarafından hazırlanan formlar çalışma grubuna e-posta veya posta yoluyla gönderilmiş ve aynı yolla geri toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Çalışma grubunun doldurdukları formlar kullanılarak veriler elde edilmiştir. Katılımcıların kullandıkları metaforlar ve gerekçeleri bilgisayar ortamına aktarılmış ve içerik analizleri yapılmıştır. Ulusal ve uluslararası literatürde AKEP'e yönelik sınıflama bulunmaması sebebiyle uzman görüşleri doğrultusunda katılımcıların metaforlarına ilişkin kategori araştırmacılar tarafından içeriklerin analiz edilmesi sonucu oluşturulmuştur. Katılımcıların kullandıkları metafora ilişkin gerekçelerine doğrudan alıntı yapılarak yer verilmiştir. Alıntılar sırasında öğretim üyeleri ÖÜ, öğretmen adayları ÖA ve öğretmenler Ö olarak kodlanmıştır.

Geçerlik güvenirliği sağlama aşamasında araştırma sonucunda ulaşılan ...tema altında sunulan metaforların söz konusu temaları temsil edip etmedikleriuzman tarafından incelenmiştir. (uyuşma düzeyine baktığınıza göre uzmanlara göndermişsiniz. Uzman ve kategori sayısını bir önceki cümlede belirtiniz ve yazdığım cümleyi çalışmanıza ekleyiniz.)Araştırmanın iç güvenirliğini sağlamak için

katılımcılardan elde edilen veriler araştırmacıların dördü tarafından kodlanmış, benzer bulgulara benzer yorumların yapılıp yapılmadığını ve benzer sonuçlara ulaşıp ulaşılmadığını görmek amacıyla yapılan içerik analizleri karşılaştırılmıştır. Araştırmanın güvenilirlik çalışmasında Güvenirlik= Görüş Birliği/ (Görüş Birliği+Görüş Ayrılığı) formülü ile hesaplanan ve Miles ve Huberman'ın (1994) geliştirdiği uyuşum yüzdesi kullanılmıştır. Araştırmaların yaptığı çapraz kodlamalar sonucunda uyuşum yüzdesi .87 olarak hesaplanmıştır. Miles ve Huberman (1994), çalışmanın güvenilirliği için uyuşum yüzdesinin %70.00'in üzerinde olduğunu savunmaktadırlar. Araştırmanın verileri analiz edilirken ilk olarak; toplanan veriler arasında kayıp veri olup olmadığı kontrol edilmiş ve hatalı veya eksik veriler çalışmadan çıkarılmıştır (2 öğretmen ve 3 öğretmen adayı). Daha sonra katılımcılardan toplanan veriler öğretim üyesi, öğretmen ve öğretmen adayı olarak ayrılmış ve her birine numara verilmiştir (Ö1, ÖA1 ve ÖÜ1 gb.).Yazılı olarak alınan veriler bilgisayar ortamına aktarılmış ve kullanılan metafor ve içerik arasındaki bağlantılar anlam yönünden incelenmiştir. Anlam bakımından birbiriyle benzerlik gösteren metaforlar için kategoriler oluşturulmuştur. Son olarak ise, oluşturulan kategoriler tablolaştırılmış ve kategorilere yerleştirilen metaforlar bir araya getirilmiştir. Bu aşamada hem uzman görüşü alınmış hem de kodlayıcı güvenirliliğine bakılmıştır.

Bulgular

Aşağıda, öğretim üyeleri, öğretmenler ve öğretmen adaylarının "AKEP" kavramına ilişkin ürettikleri metaforları ortaya çıkarmak amacıyla yapılan metafor formu ile elde edilen verilerin içerik analizleri yer almaktadır. Tablo 4'te araştırmaya katılan öğretim üyelerinin AKEP'e ilişkin metaforları ve oluşturulan kategoriler yer almaktadır.

Tablo 4 incelendiğinde, öğretim üyelerinden çocuk gelişimi ve eğitimi alan uzmanlarının AKEP'e ilişkin metaforlarının "hakların eşitliği ve program içeriği" kategorileri altında yoğunlaştığı görülmektedir. Okul öncesi eğitimi alan uzmanlarının metaforlarının "eğitimde eşitlik ve farklılıklara saygı"; İlk okuma ve yazma öğretimi alanında uzman öğretim üyelerinin metaforlarının ise "hakların eşitliği, farklılıklara saygı ve insan hakları" kategorilerinde yer aldığı görülmektedir. Eğitim programları ve öğretimi alan uzmanının oluşturduğu metafor ise insan hakları kategorisinde yer almaktadır.

Öğretim üyelerinin kullandığı "Eğitimde eşitlik" kategorisinde yer alan metaforlar ise, "yıldız, kapı, şemsiye"dir. Öğretim üyelerinin kullandıkları metaforlara ilişkin dile getirmiş oldukları gerekçelerden bazıları şu şekildedir:

Yıldız metaforunu kullanan ÖÜ8 ve ÖÜ1 sırasıyla:

"Eğitim bir yıldız gibi nerede olursa olsun tüm çocuklar tarafından görülebilir olmalıdır. Aynı zamanda tüm çocukları kapsayıcı olmalıdır. Yıldızların parlaması gibi tüm çocukların aynı çatı altında aydınlatmalıdır".

"Ayrımcılık karşıtı eğitim programı tüm çocuklara eşit fırsatlar sunmalı ve eğitimden tüm çocukların yararlanmasını, eğitime katılımlarını destekleyici fırsatlar sunmayı amaçlamalıdır".

Kapı metaforunu kullanan ÖÜ21:

"Eğitim ayrımcılığı önlemeli ve tüm çocuklara kapılarını açmalıdır. Ancak tüm çocuklara kapıları açık olan bir eğitim ile çocuklara eşit eğitim olanakları sağlanabilir".

Katılımcı öğretim üyeleri program içeriği kategorisinde "Bütüncül program, meşale ve rehber" metaforlarını kullanmışlardır. Öğretim üyelerinin kullandıkları bu metaforlara ilişkin açıklamalarından bazıları:

Bütüncül program metaforunu kullanan ÖÜ12:

"Ayrımcılık karşıtı eğitim programı ancak bütüncül bir yaklaşımla tüm çocukları kapsayacak bir uygulama olabilir. Din, dil ırk ayrımı olmaksızın tüm çocuklara erişebilecek bir yapıda olmalıdır".

Tablo 4.
Öğretim Üyelerinin AKEP' e İlişkin Metaforları ve Oluşturulan Kategoriler.

Kategoriler ve Metaforlar	Alan Uzmanlığı			Cinsiyet		
	Çocuk Gelişimi ve Eğitimi	Okul Öncesi Öğretmenliği	İlk Okuma ve Yazma Öğretimi	Eğitim Programları ve Öğretimi	Kadın	Erkek
Eğitimde Eşitlik	yıldız	1			1	
	kapı		1		1	
	şemsiye		1		1	
	lambda		1		1	
	Toplam	1	3			4
Hakların Eşitliği	köprü	1	1			2
	gökkuşağı		1		1	1
	su			1	1	
	zenginlik	1	1		1	1
Toplam	2	3	1	1	3	4
Farklılıklara Saygı	köprü		1	1	2	
	çeşitlilik	1	1			2
	renklilik		1		1	
	Toplam	1	3	1		3
İnsan Hakları	yaşam		1		1	
	zorunluluk			1		1
	ihtiyaç		1		1	
Toplam		2	1		2	1
Program İçeriği	bütüncül program	1				1
	rehber		1		1	
	meşale	1			1	
	Toplam	2	1			2

Güneş metaforunu kullanan ÖÜ19:

“Güneşten bütün canlılar ihtiyaçları kadar eşit bir şekilde yararlanır. Bu program da kapsayıcıdır ve herkes bundan bireysel özellikleri ve farklılıkları dikkate alınarak yararlanır. Program buna göre düzenlenmelidir”.

Öğretim üyelerinin kullandığı “hakların eşitliği” kategorisinde yer alan metaforlar ise, “Köprü, gökkuşağı, su ve zenginlik”tir. Öğretim üyelerinin kullandıkları metaforlara ilişkin ifade etmiş oldukları gerekçelerden bazıları şu şekildedir:

Gökkuşağı metaforunu kullanan ÖÜ2:

“Tüm çocuklar ve tüm milletler eşit haklara sahip olmalıdır. Ayrımcılık karşıtı eğitim programlarının uygulanması herkesin aynı haklara sahip olmasını sağlayabilir diye düşünüyorum. Bu bilincin tüm küçük yaşlardan itibaren kazandırılması ve adil olunması gerekir”.

Zenginlik metaforunu kullanan ÖÜ13:

“Eşit haklara sahip olunması zenginlik olarak görülürse ve bunun için hep birlikte çaba harcanırsa gelecek nesillerin yaşamın tüm alanlarında daha başarılı olması mümkün olacaktır. Bu noktada öğretmenlere ve ailelere önemli görevler düşmektedir”.

Öğretim üyelerinin kullandığı “Farklılıklara saygı” kategorisinde yer alan metaforlar ise, “Köprü, çeşitlilik ve renklilik”tir. Öğretim üyelerinin kullandıkları metaforlara ilişkin dile getirmiş oldukları gerekçelerden bazıları şu şekildedir:

Köprü metaforunu kullanan ÖÜ4:

“Ayrımcılık karşıtı eğitim programı farklı dil, din, özellik ve ihtiyaçları olan bireyler arasında bir köprü görevi görür ve tüm bireylerin birbirine saygı duymasının ve farklılıkları zenginlik olarak görmesini sağlar”.

Renklilik metaforunu kullanan ÖÜ6:

“Farklılık renklilik olarak algılanmalı ve dünyanın birçok rengi olduğu unutulmamalıdır. Ayrımcılığın önlenmesi ve bireylerinin birbirlerinin farklı özelliklerine saygı duyması için bu programların kullanılması gerekir”.

Öğretim üyelerinin kullandığı “İnsan hakları” kategorisinde yer alan metaforlar ise, “Yaşam, zorunluluk ve ihtiyaç”tır. Öğretim üyelerinin kullandıkları metaforlara ilişkin dile getirmiş oldukları gerekçelerden bazıları şu şekildedir:

Yaşam metaforunu kullanan ÖÜ17:

“Nasıl ki tüm bireylerin yaşama hakkı varsa ayrımcılığın eğitimden kaldırılması da temel bir yaşam hakkıdır”.

Zorunluluk metaforunu kullanan ÖÜ20:

“İnsan hakları sözleşmesi gereğince tüm bireylerin hakları vardır ve bu haklarına erişimleri için ayrımcılığın önlenmesi bir zorunluluktur”.

Tablo 5’de çalışma grubuna alınan öğretmen adaylarının AKEP’e ilişkin metaforları ve oluşturulan kategoriler yer almaktadır.

Tablo 5 incelendiğinde öğretmen adaylarından 20-24 yaş aralığında olanların kullandıkları metaforların yoğunlukla “Eğitimde eşitlik” kategorisinde yer aldığı ve bu katılımcıların çoğunun kadın olduğu görülmektedir.

25-29 yaş arasındaki katılımcıların ağırlıklı olarak “eğitimde eşitlik ve program içeriği” kategorinde yer alan metaforlar ürettikleri anlaşılmaktadır. Öğretmen adaylarının kullandıkları metaforlara işaret eden kategorilere cinsiyet bağlamında bakıldığında ise kadın katılımcıların daha çok “eğitimde eşitlik ve farklılıklara saygı” kategorilerinde yer alan metaforlar kullandıkları görülmektedir.

Öğretmen adaylarının kullandığı “Eğitimde Eşitlik” kategorisinde yer alan metaforlar, “Barış, zenginlik, uçurtma, değer, meyveli kek, tablo, saat, su, fırsat, güneş ve ihtiyaç”tır. Öğretmen adaylarının kullandıkları metaforlara ilişkin dile getirmiş oldukları gerekçelerden bazıları şu şekildedir:

Barış metaforunu kullanan öğretmen adayları ÖA3, ÖA62 sırasıyla:

“Çocukların barış içerisinde yaşayabilmeleri için eğitimden eşit olarak faydalanmaları ve eğitime erişimlerinin sağlanması gerekir”.

“Çünkü ayrımcılık karşıtı olan bir program, din, dil, ırk, cinsiyet, sosyal sınıf ayrımı gözetmeksizin her bireyi içerisine alır ve herkese fırsat eşitliğinde barış dolu eğitim olanağı sağlar.”.

Meyveli kek metaforunu kullanan öğretmen adayı ÖA27:

“Ayrımcılık karşıtı eğitim programı meyveli kek gibi renkli çeşitli ve tüm çocukların faydalanabildiği zevk aldığı bir programdır”.

Tablo 5.
Öğretmen Adaylarının AKEP'e İlişkin Metaforları ve Oluşturulan Kategoriler.

Kategoriler ve Metaforlar	Yaş		Cinsiyet		
	20-24 yaş	25-29 yaş	Female	20-24 yaş	
Eğitimde Eşitlik	barış	4	3	6	1
	zenginlik	2	1	3	
	uçurtma		1	1	
	değer	3	2	4	1
	meyveli kek	1	1	1	1
	masa	2	1	2	1
	saat	1			1
	güneş		1		1
	su	2	1	3	
	fırsat	2		1	1
	ihtiyaç	3		1	2
	Toplam	20	11	22	9
Farklılıklara Saygı	hoşgörü	2	2	2	2
	cinsiyetsiz		1	1	1
	oyuncak				
	uçan balon		3	2	
	nar	1		1	
	dondurma	3	2	1	4
	mozaik		2	2	
	bayrak	1		1	
	orman	2		1	1
	köprü	3	1	2	2
Toplam	12	11	13	10	
Çok Kültürlülük	uçurtma	2		1	1
	pizza	1	1	2	
	yaş pasta		1	1	
	gökkuşluğu	1			1
	Toplam	4	2	4	4
	Program İçeriği	çark	1		1
pizza		2	1	2	1
yapboz		1	1	1	1
barışçıl uygulama		1		1	
hayal		1	1	1	1
alınması gereken eğitim		1	1	1	1
Toplam		7	4	7	4

Değer metaforunu kullanan öğretmen adayı ÖA42:

“Eğitim tüm çocuklara değerli hissettirmeli ve tüm farklılıklarına ve imkânsızlıklarına rağmen tüm çocukları eğitim ortamına dâhil etmelidir”.

Zenginlik metaforunu kullanan öğretmen adayı ÖA15, ÖA19 sırasıyla:

“Eğer öğretmenler farklı çocukları ve aileleri zenginlik olarak görürlerse hiçbir çocuk eğitimden uzak kalmaz ve eğitime dâhil olabilir”.

“Tüm dünyada cinsiyet ayrımcılığı görülmektedir. Kız çocuklarının da önemli ve değerli görülmesi eğitimi zenginleştirir”.

Öğretmen adaylarının kullandığı “Farklılıklara saygı” kategorisinde yer alan metaforlar, “hoşgörü, cinsiyetsiz oyuncak, uçan balon, bayrak, nar, dondurma, orman, köprü ve mozaik” dir. Öğretmen adaylarının kullandıkları metaforlara ilişkin dile getirmiş oldukları açıklamalardan bazıları şu şekildedir:

Mozaik metaforunu kullanan ÖA48:

“Eğitimde eşitliğin tam manasıyla karşılığını bulması, kişisel hakların ve hukuk kurallarının devamlılığının sağlanması önemlidir. Bunun için mozaik gibi düzenli ve çeşitli uygulamalar olmalıdır”.

Öğretmen adaylarının kullandığı “Çok kültürlülük” kategorisinde yer alan metaforlar, “uçurtma, pizza, yaş pasta ve gökkuşağı” dir. Öğretmen adaylarının kullandıkları metaforlara ilişkin dile getirmiş oldukları açıklamalardan bazıları şu şekildedir:

Uçurtma metaforunu kullanan öğretmen adayı ÖA63:

“Çünkü insanlarda bulunan farklı özellikleri ayrıştırarak değil insanları bir bütün olarak değerlendirdiğimiz zaman insanlar arasında birlik oluşacaktır renkli bir uçurtma gibi tüm kültürlerin bir arada olması eğitim için önemlidir”.

Gökkuşağı metaforunu kullanan öğretmen adayı ÖA51:

“Gökkuşağının tüm renkleri canlıdır ve daha güzel görünmesini sağlar insanlardaki çeşitlilik ve kültürel zenginlik de eğitimi daha güzel hale getirir”.

Öğretmen adaylarının kullandığı “Program içeriği” kategorisinde yer alan metaforlar, “Çark, pizza, yapboz, barışçıl uygulama, hayal, alınması gereken eğitim”dir. Öğretmen adaylarının kullandıkları metaforlara ilişkin dile getirmiş oldukları gerekçelerden bazıları şu şekildedir:

Çark metaforunu kullanan öğretmen adayı ÖA28:

“Eğitimde çocukların istedikleri etkinlikleri istedikleri biçimde çark sistemi gibi kendi tercihleri doğrultusunda gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır.”

Alınması gereken eğitim metaforunu kullanan öğretmen adayı ÖA36:

“Çünkü uygulanacak program tüm din, kültür ve cinsiyetteki çocuklar için uygun olmalı ve hepsinin katılımını teşvik etmelidir. Bu şekilde uygulanan programlarla çocuklar hem kendileri hem de aileleriyle ilgili bir kaygı taşımayacak, tam tersine kendileri ve aileleriyle gurur duymayı öğrenecek aynı zamanda farklı kültürlere saygılı olmayı öğrenecektir. Bu şekilde büyüyen çocuklar ilerde iş yaşamalarında, sosyal hayatlarında da daha barış içinde olacak, daha sağlıklı ilişkiler kuracaklardır”.

Barışçıl uygulama metaforunu kullanan öğretmen adayı ÖA33:

“Çünkü insan, kendisi dışındakilerle ortak bir yaşam sürdürürken daha huzurlu, mutlu ve yaşanabilir bir toplumsal hayatın oluşturulması için, kendi ruhunu eğitmek ve kabulünü arttırmak durumundadır. Programın bunu destekleyen etkinliklere yer vermesi gerekir”.

Pizza metaforunu kullanan öğretmen adayı ÖA31:

“Eğitim sürecinde programın, insanların bireysel farklılıklarının olumlu veya olumsuz anlamda bir değişken olmamasını içermesi ve gözetmesi zorunludur”.

Tablo 6’da çalışma grubuna alınan öğretmenlerin AKEP’e ilişkin metaforları ve oluşturulan kategoriler yer almaktadır. Tablo 6’da görüldüğü gibi öğretmenlerin verdikleri cevapların mesleki hizmet sürelerine göre dağılımına bakıldığında; 1-5 yıl ve 6-10 yıl hizmet süresine sahip olan öğretmenlerin çoğunun “eğitimde eşitlik” kategorisinde yer alan metaforlar kullandıkları görülmektedir. Mesleki hizmet süresi 20 yıldan fazla olan öğretmenin ise “farklılıklara saygı” metaforunu kullandığı görülmüştür. Çalışılan kurum türüne, yaşa ve öğrenim durumuna göre oluşturulan kategorilerdeki dağılımda belirgin farklılıklar görülmemektedir.

Tablo 6.
Öğretmenlerin AKEP'e İlişkin Metaforları ve Oluşturulan Kategoriler.

Kategori ve Metaforlar	Cinsiyet		Hizmet Süresi			Kurum Türü			Öğrenim Durumu				Yaş			
	Kadın	Erkek	1-5 yıl	6-10 yıl	21+	Anaokulu	Anasınıfı	Özel Anaokulu	Kurum Anaokulu	Ön Lisans	Lisans	Yüksek Lisans	Doktora	20-30 yaş	31-40 yaş	41 yaş ve üzeri
Eğitimde Eşitlik	kolay erişim	3		2	1	2	1			1	2			2	1	
	cinsiyetsizlik	1		1				1			1					1
	lambda	1			1					1					1	
	dünya	2		1	1				1	1	1			1		1
	özgürlük	1			1			1			1				1	
	uçurtma	1			1			1			1				1	
	şemsiye	1				1					1			1		
	vizesiz olmak	1				1	1				1			1		
	pizza	2			1	1	1		1		1				1	1
	okyanus	1				1		1			1			1		
	mozaik	1			1		1				1			1		
	kaldırım taşları	1				1			1		1			1		
	açık kapı	1		1		1					1			1		
	pencere	1				1	1				1				1	
gökyüzü	1		1					1		1			1			
gece	1			1					1	1				1		
adalet	2				2			1	1	2				2		
Toplam	22		4	8	10	7	5	6	4	4	18	1		10	9	3
Program İçeriği	hayalet	1			1	1						1		1		
	havuz	1		1				1			1			1		
	saygı	1			1			1			1			1		
	çeşitlilik	1			1		1				1					1
	zenginlik	2			2		1	1			1	1		1	1	
	Toplam	6		1	5		3	3			3	3		4	1	1
Farklılıklara saygı	bileşik	1			1			1		1				1		
	puzzle	1		1			1				1			1		
	türlü	1		1				1		1					1	
	senfoni	1			1					1				1		
	pizza	3		1	2			2	1	1	2			1	2	
	mozaik	1			1				1		1				1	
Toplam	8		3	5		2	4	2		3	4	1	4	4		

Öğretmen adaylarının kullandığı “Eğitimde eşitlik” kategorisinde yer alan metaforlar, “kolay erişim, cinsiyetsizlik, dünya, özgürlük, uçurtma, lambda, vizesiz olmak, şemsiye, pizza, okyanus, mozaik, kaldırım taşları, açık kapı, pencere, gökyüzü, gece, adalet” dur. Öğretmenler kullandıkları metaforlara ilişkin ifade ettikleri açıklamalardan bazıları şu şekildedir:

Okyanus metaforunu kullanan öğretmen Ö11:

“Çünkü okyanustaki çeşitlilik gibi insanlar da birbirinden farklıdır. Farklılıklara duyarlı ve anlayışlı olunmalıdır. Herkes eşittir ve eğitimden eşit olarak yararlanmalıdır”.

Mozaik metaforunu kullanan öğretmen Ö8:

“Mozaik her parçasının farklı olduğu gibi insanlarda farklıdır ve kendine özgüdür. Önemli olan farklılıkları bir görüp saygılı, mutlu bir yaşam için gerekli eğitim ve yaşam hakkını kullanılmasıdır. Bunun gerçekleştirilmesi de ancak eşit eğitim olanaklarıyla olur”

Öğretmen adaylarının kullandığı “Farklılıklara saygı” kategorisinde yer alan metaforlar, “hayalet, havuz, saygı(3), çeşitlilik, zenginlik” dir. Öğretmenlerin kullandıkları metaforlara ilişkin ifade ettikleri açıklamalardan bazıları şu şekildedir:

Saygı metaforunu kullanan öğretmen Ö31:

“Ayrımcılık karşıtı programlar öncelikle bireylere birbirine saygılı olmasını ve birbirlerini tüm farklılıklarıyla sevmesini öğretir. Daha saygılı bireylerin yetiştiği toplumlar daha huzurlu ve barış içinde olacaktır”.

Öğretmen adaylarının kullandığı “Program İçeriği” kategorisinde yer alan metaforlar, “bileşik, puzzle, türlü, senfoni, pizza, mozaik” şeklindedir. Öğretmenlerin kullandıkları metaforlara ilişkin ifade ettikleri açıklamaların bazıları şu şekildedir: Senfoni metaforunu kullanan öğretmen Ö3:

“Ayrımcılık karşıtı eğitim programları senfoni gibidir. Program içeriğinde farklı unsurları bir arada bulundurarak ahenkli ve uyumlu bir şekle bürünür. Ancak böyle bir programla hiçbir bireyi göz ardı etmeden eğitime katmak mümkündür”

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Ayrımcılık Karşıtı Eğitim Programına (AKEP) ilişkin olarak okul öncesi eğitimi anabilim dalında çalışan öğretim üyelerinin, okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının metaforlarını belirlemek amacıyla yapılan bu araştırmadan elde edilen bulgular incelendiğinde; genel olarak eğitimcilerin “eğitimde eşitlik, hakların eşitliği ve fırsat/ımkân eşitliği, metaforlarına değindikleri görülmüştür.

Ayrımcılık karşıtı eğitim programları ile ilgili olarak alan yazında yapılan çalışmalar incelendiğinde; çalışmaların daha çok, farklılıklara saygı, benlik saygısı, ayrımcılığa karşı kendisini ve başkalarını koruma, empatik etkileşim, ekonomi, politika, cinsiyet, engel durumu, etnik ve kültürel çeşitlilik gibi kavramlar üzerinde yoğunlaştığı görülmüştür (Bisson & Derman- Sparks, 1992; Swadener & Miller Marsh, 1993). Bu araştırmamızın çalışma grubuna alınan öğretim üyelerinin, öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının AKEP’e ilişkin oluşturdukları metaforlar incelendiğinde ise metaforların ilgili alan yazın ile paralellik gösterdiği fakat daha çok eğitimde eşitlik, hakların eşitliği ve fırsat eşitliği metaforlarına yoğunlaştıkları söylenebilir. Vandebroek (2007) çalışmasında, politik ve ekonomik unsurların, çocukların eğitimden eşit bir şekilde yararlanmasında belirleyici olduğunu vurgulanırken, çalışma grubunda yer alan katılımcıların metaforlarında, ayrımcılığın ekonomik ve politik boyutlarına ilişkin hiçbir bulguya rastlanılmamıştır. Bu durum eğitim fakültesi öğretim üyelerinin, öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının ekonomik ve politik boyutların ayrımcılığa neden olabileceğine dair algılarının bulunmaması ile ya da bu durumu öncelik olarak düşünmemeleri ile açıklanabilir. Ülkelerin kalkınması ve toplumsal refahın artırılmasında en önemli etkenlerden biri olan eğitim, ülke genelinde ve bölgeler arasında hiçbir fark gözetmeksizin eşit bir şekilde sunulmalıdır (Sarier, 2010). Eğitimde eşitlik; kadın ve erkek olarak eğitimden eşit şekilde yararlanmayı, engel durumu olan ve olmayan bireylere ihtiyaçları doğrultusunda eşit fırsatlar sunmayı, dil, din, ırk, sosyo-ekonomik durum ayrımı gözetmeksizin herkesi eşit şekilde kapsamaktadır. Eğitimde eşitlik kavramı ayrımcılık karşıtı eğitim programlarının amaçları arasında yer almaktadır. Eğitimcilerin bu içerikleri programa entegre ederek uygulaması, devlet politikalarının ve toplumun bu yönde şekillendirilmesi programın amacına ulaşmasını sağlamaktadır (Derman-Sparks & Edwards, 1999). Bu konuda en önemli görev de eğitim sistemine düşmektedir. Eğitimle insanlar farklı kültürleri kabul etmeyi ve tolere etmeyi öğrenmeli, eğitim sistemi farklılıklara değer veren, saygı gösteren bir yapıya dönüştürülmelidir (Aydın, 2013). Bu çalışmada çalışma grubunun yoğun bir biçimde üzerinde durdukları ‘fırsat eşitliği’ ve “farklılıklara saygı” metaforları ve metaforlar üzerine yaptıkları açıklamalar, ayrımcılık karşıtı eğitim programlarının amaçlarıyla örtüşmektedir.

Diğer yandan çalışma grubunun ülkemizde halen var olan cinsiyetçi tutumu, eğitim sistemimize entegre edilmiş kaynaştırma eğitimi olmasına rağmen engel durumunu, çok kültürlü bir ulus olmamıza karşın etnik ve kültürel çeşitlilik gibi metaforları ayrımcılık olarak dile getirmemiş olmaları oldukça

şaşırtıcı bir sonuçtur. Sadioğlu, Bilgin, Batu ve Oksal (2013), kaynaştırma eğitimi veren öğretmenlerle yaptıkları araştırmada kaynaştırmada öğretmenlerinin, kaynaştırma uygulamalarına olumsuz baktıkları, uzman desteğine ihtiyaç duydukları ve bilgilerinin yetersiz olduğu görüşünde oldukları sonucuna ulaşmıştır. Bir diğer çalışmada ise okul öncesi öğretmenlerinin, okul öncesi eğitimde görme engelli ve ileri zihinsel engelli çocukların kaynaştırma eğitimine dâhil edilmemesi gerektiği diğer engel gruplarındaki çocukların ise sadece öğrenebildiği sürece eğitime dahil edilmeleri gerektiği yönünde görüş bildirdikleri görülmüştür (Gök & Erba, 2011). Yapılan araştırmaların bulguları incelendiğinde bu araştırmada eğitimcilerin engel durumunu ayrımcılık olarak nitelendirmemeye ilişkin hiçbir metafora rastlanılmaması sonucunun literatürle de örtüştüğü düşünülebilir.

Çok kültürlü eğitim kavramına ilişkin eğitim fakültelerinde görev yapan akademisyenlerin metaforları incelendiği çalışmada ise akademisyenlerin çok kültürlü eğitime yönelik olumlu tutuma sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır (Günay, Aydın & Koç- Damgacı, 2014). Diğer yandan Damgacı (2013), çok kültürlü eğitime yönelik akademisyenlerin olumsuz metaforlara da sahip olduğu ve bu duruma gerekçe olarak ise akademisyenler, çok kültürlü eğitimin uzmanlar tarafından verilmediği takdirde ulusun bütünlüğünü zedeleyebileceği fikrini öne sürmüşlerdir

Derman Sparks ve Edwards (2010) çocukların, gözlem yoluyla insanlar arasındaki farklılıkları gözlemleyebildiklerini ve bu farklılıklar hakkındaki sözlü ve sözsüz mesajları (ırkçılık, cinsiyetçilik gibi) algılayabildiklerini belirtmişlerdir. Çocukların algılamış oldukları farklılıklar, üstlendikleri rolleri ve benlik saygısı gelişimlerini de etkilemektedir. Örneğin 4 yaşındaki bir erkek çocuğunun kız arkadaşına “ kızlar otobüs şoförü olamaz” diye tepki vermesi ya da başka bir çocuğun “kızlar ağaca tırmanamaz” diye ağaca çıkmaya çalışan arkadaşını uyarması toplumda cinsiyet rollerinin çok keskin bir şekilde belirlendiğine örnek olarak verilebilir. Bailey (1992)’de araştırmasında öğretmenlerin kız ve erkek çocuklarına davranış stillerinde farklılaşma olduğunu belirtmiştir. Öğretmenler kız çocuklarının düzenli, sakin ve sessiz olmasını beklerken erkek çocuklarının daha bağımsız, aktif ve konuşkan olmalarını beklemektedirler. Ülkemizde de cinsiyet eşitsizliğine dair birçok örnek var iken (kız çocuklarının hala kesintisiz olarak eğitime devam etmemesi, toplumun kadın ve erkeğe yüklediği roller, bazı meslek gruplarında yapılan kadın- erkek ayrımı gibi) araştırmaya katılan öğretim üyesi, öğretmen ve öğretmen adaylarının metaforlarında cinsiyetçilik kavramına ilişkin hiçbir bulguya rastlanılmamıştır.

Amerika Birleşik Devletleri’nde ayrımcılık karşıtı eğitim programlarının lisans eğitimine entegre edilmiş olması, öğretmen adayları ve öğretmenlerin AKEP’e yönelik algılarında çeşitliliğe sebep olurken, aynı zamanda farklı görüşlerin de ortaya çıkmasını sağlamaktadır (Hyun et al., 2001). Avrupa ülkelerinde ise, özellikle 19. yy a kadar tek dil tek toplum görüşü benimsenerek farklılıklara karşı çıkmış ve homojen bir yapı benimsenmiştir. Endüstrileşmeyle birlikte özellikle Belçika, Fransa ve Batı Almanya’da göçlerin artması zaman içinde çok kültürlülüğün benimsenmesini zorunlu kılmıştır. Fakat İtalya, İspanya gibi Avrupa’nın güneyindeki ülkeler kendi iş güçlerini kullanarak homojen yapılarını koruma çabasına girmişlerdir. Bu bağlamda genel olarak Avrupa’da ayrımcılık karşıtı eğitim programlarının araştırmacılar, eğitimciler ve politikacılar tarafından araştırılması ve ihtiyaç olarak görülmesi 1990’lardan itibaren görülmektedir (Vandenbroeck, 2014).

Türk Milli Eğitiminin Temel İlkeleri ve Çocuk Hakları Bildirgesi’nde yer alan eğitim hakkı, fırsat ve imkan eşitliği ile hakların eşitliği maddelerinin eğitimcilerin algılarına etki ettiği ve bu durumun çalışma grubunun metaforlarına yön verdiği düşünülebilir.

Yapılan araştırmaların ve bu araştırmanın sonuçları, AKEP’in ülke politikalarına entegre edilmesi ve eğitim müfredatlarının buna göre revize edilmesi ihtiyacını da beraberinde getirmektedir.

References

- Aydın, H. (2013). *Dünyada ve Türkiye’de çok kültürlü eğitim tartışmaları ve uygulamaları*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Bailey, S. (1992) *How schools shortchange girls: The AAUW report*. New York, NY: Marlowe ve Company.
- Brewer, J., A. (2006). *Introduction to early childhood education: Preschool through primary grades*. Massachusetts: Allyn ve Bacon Pages.
- Carter, C., & Rice, C. L. (1997). Acquisition and manifestation of prejudice in children. *Journal of Multicultural Counseling and Development*, 25(3), 185-194.
- Davis, T., B. (1995). Deconstructing prejudice: A Levinasian alternative. *Journal of Theoretical and Philosophical Psychology*, 15(1),72-83.
- Derman-Sparks, L. & Olsen, J., E. (2010). *What is anti-bias education. Anti-bias education for young children and ourselves*. Washington: NAEYC.
- Duman, G. (2013). Ayrımcılık Karşıtı Okul Öncesi Eğitim Programı. F. Temel (Ed.). *Erken çocukluk eğitiminde yaklaşımlar ve programlar* (s.483-501). Ankara: Vize Yayıncılık.
- Garcia, E., E. (1997). The education of hispanics in early childhood: Of roots and wings. *Young Children*, 52(3), 5-13.
- Güven, E., D. (2005). Eğitim üzerine yinelenen eleştiriler, alternatif öneriler. *PIVOLKA*, 4(17), 6-8.
- Hoare, C., H. (1991). Psychosocial identity development and cultural others. *Journal of counseling and Development*, 70(1), 45-53. Retrieved November 12, 2014 from <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/j.1556-6676.1991.tb01560>
- Katz, P., A. (2003). Racists or tolerant multiculturalist? How do they begin? *American Psychologist*, 58(11), 897-909.
- Killoran, I., Panaroni, M., Rivers, S., Razack, Y., Vetter, C. & Toymon, D. (2004). Rethink, Revise, React. Using an Anti-bias Curriculum to Move beyond the Usual. *Childhood Education*, 80 (3), 149-156.
- Levy, A. (1997). Culture in the classroom. *Early Childhood News*, 9, 28-30.
- Lin, Y., M. (2008). *Belief and practices of Anti-Bias Curriculum in early childhood settings*. Unpublished doctorate dissertation, University of Florida, Gainesville.
- McGregor, J. (1993). Effectiveness of role playing and antiracist teaching in reducing student prejudice. *Journal of Educational Research*, 86(4), 215-226.
- Mills, J., K., McGrath, D., Sobkoviak, P. & Stupec, S. (1995). Differences in expressed racial prejudice and acceptance of others. *Journal of Psychology*, 129(3), 357-357.
- Miles, M.B. & Huberman, A.M. (1994). *An expanded sourcebook qualitative data analysis*. California: Sage Publications.
- NAEYC. (2009). *Developmentally appropriate practice in early childhood programs serving children from birth through age 8 (a position statement)*. Washington: NAEYC Publishing.
- Ottoway, A., K., C. (2013). *Education and society*. New York: Routledge.
- Plant, E. A. & Devine, P. G. (1998). Internal and external motivation to respond without prejudice. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75(3), 811-832.
- Ramsey, P., G. (1991). The salience of race in young children growing up in an all white community. *Journal of Educational Psychology*, 83(1), 28-34.

- Ramsey, P., G. & Derman-Sparks, L. (1992). Viewpoint: Multicultural education reaffirmed. *Young Children*, 47(2), 10-11.
- Rosenzweig, J., E. (1998). *I have a new friend in me : The effect of a ulticultural/anti-bias curriculum on the development of social cognition in preschoolers*. Unpublished doctorate dissertation, University of Arizona, Arizona
- Sarıer, Y. (2010). Ortaöğretime giriş sınavları (OKS-SBS) ve PISA sonuçları ışığında eğitimde fırsat eşitliğinin değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 107-129.
- Simangon, K., P. (2012). *The effect of implementing culturally relevant and anti-bias activities with young children in preschool classroom*. Unpublished master's thesis, Washington University.
- Thompson, A. (1997). For: Anti-Racist Education. *Curriculum Inquiry*, 27(1), 7-44.
- Thorman, A., E. (2002). *An evaluation of the impact on Anti-bias Curriculum practices on prejudicial racial attitudes among children attending Head Start*. Unpublished doctorate dissertation, Kansas State University, Manhattan, Kansas.
- Üner, E. (2011). Okul öncesi eğitim programındaki 36-72 aylık çocuklara farklılıklara saygı eğitimi kazandırmanın öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi. Unpublished master's thesis, Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.